

Bruxelles, 30. lipnja 2023.
(OR. en)

11129/23

ECOFIN 656
UEM 190
SOC 482
EMPL 333
COMPET 677
ENV 756
EDUC 269
RECH 301
ENER 392
JAI 902
GENDER 133
ANTIDISCRIM 127
JEUN 171
SAN 408

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Br. preth. dok.:	9822/1/23 REV 1
Br. dok. Kom.:	COM(2023) 601 final
Predmet:	PREPORUKA VIJEĆA o Nacionalnom programu reformi Belgije za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Belgije za 2023.

Za delegacije se u prilogu nalazi navedeni nacrt preporuke Vijeća, o kojem su raspravljali Vijeće i Europsko vijeće na temelju prijedloga Komisije COM(2023) 601 final.

PREPORUKA VIJEĆA

od ...

o Nacionalnom programu reformi Belgije za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Belgije za 2023.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika¹, a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

budući da:

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća² kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i uključivom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja kojima se potiče rast, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava. Maksimalni financijski doprinos po državi članici u okviru Mehanizma ažuriran je 30. lipnja 2022., u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

² Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

- (2) Komisija je 22. studenoga 2022. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2023., čime je označen početak europskog semestra 2023. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 23. ožujka 2023. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2023., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 22. studenoga 2022. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća³ donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2023., u kojem Belgija nije utvrđena kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama. Stoga nije potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je istog dana donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Belgije za 2023. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2023., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 16. svibnja 2023. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja⁴ („Preporuka o europodručju za 2023.”), a 13. ožujka 2023. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.
- (3) Iako gospodarstva Unije pokazuju iznimnu otpornost, geopolitički kontekst i dalje ima negativan utjecaj. Čvrsto stojeći uz Ukrajinu, Unija je svoj program gospodarske i socijalne politike usmjerila na smanjivanje negativnih posljedica energetske šokove na ranjiva kućanstva i poduzeća u kratkoročnom razdoblju te na nastavak rada na zelenoj i digitalnoj tranziciji, potpori održivom i uključivom rastu, očuvanju makroekonomske stabilnosti i povećanju otpornosti u srednjoročnom razdoblju. U velikoj je mjeri usmjerena i na povećanje konkurentnosti i produktivnosti Unije.

³ Uredba (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža (SL L 306, 23.11.2011., str. 25.).

⁴ Preporuka Vijeća od 16. svibnja 2023. o ekonomskoj politici europodručja (SL C 180, 23.5.2023., str. 1).

- (4) Komisija je 1. veljače 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija” („Industrijski plan u okviru zelenog plana”). Cilj Industrijskog plana u okviru zelenog plana povećanje je konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija i podupiranje brzog prelaska na klimatsku neutralnost. Njime se dopunjuju postojeći napori u okviru europskog zelenog plana i plana REPowerEU. Njegov je cilj također omogućiti poticajnije okruženje za povećanje Unijinih proizvodnih kapaciteta za tehnologije i proizvode s nultom neto stopom emisija koji su potrebni za ostvarenje Unijinih ambicioznih klimatskih ciljeva te osigurati pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave, primjerenim iskorištavanjem geoloških resursa u državama članicama i maksimalnim povećanjem recikliranja sirovina. Industrijski plan u okviru zelenog plana temelji se na četiri stupa: predvidljivom i pojednostavnjenom regulatornom okruženju, bržem pristupu financijskim sredstvima, unapređenju vještina i otvorenoj trgovini za otporne lance opskrbe. U cilju rada na regulatornom okviru za poticanje rasta Komisija je 16. ožujka 2023. objavila dodatnu komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, koja se temelji na devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. U njoj se utvrđuju prioritete politike koji se odnose na aktivno osiguravanje strukturnih poboljšanja, dobro usmjerena ulaganja i regulatorne mjere za dugoročnu konkurentnost Unije i njezinih država članica. Preporuke navedene u nastavku doprinose ostvarenju tih prioriteta.
- (5) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2023. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se planovi odnose na sve relevantne preporuke ili na znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju izdanih posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020. i 2022. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

- (6) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća⁵ („Uredba o planu REPowerEU“) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. To će doprinijeti energetskej sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok će se istodobno povećavati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Uredbom o planu REPowerEU državama članicama omogućuje se da u svoje nacionalne planove za oporavak i otpornost dodaju novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirale ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU. Tim reformama i ulaganjima doprinijet će se i povećanju konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija, kako je navedeno u Industrijskom planu u okviru zelenog plana, i provedbi preporuka za pojedinu zemlju koje se odnose na energetiku i upućene su državama članicama 2022. i, ako je primjenjivo, 2023. Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore koja se državama članicama stavlja na raspolaganje za financiranje novih reformi i ulaganja u energetici u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavlja o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uređaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

- (7) Komisija je 8. ožujka 2023. donijela Komunikaciju o smjernicama za fiskalnu politiku u 2024. („Komunikacija od 8. ožujka 2023.“). Cilj joj je državama članicama pomoći u pripremi programa stabilnosti i konvergencije i tako poboljšati koordinaciju politika. Komisija je podsjetila da će se opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu deaktivirati krajem 2023. U razdoblju 2023. – 2024. pozvala je na provedbu fiskalnih politika kojima se osigurava srednjoročna održivost duga i održivo povećava potencijalni rast te je pozvala države članice da u svojim programima stabilnosti i konvergencije za 2023. navedu kako će svojim fiskalnim planovima osigurati usklađenost s referentnom vrijednosti od 3 % bruto domaćeg proizvoda (BDP) utvrđenu Ugovorom te osigurati uvjerljivo i kontinuirano smanjenje duga ili zadržavanje duga na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Komisija je države članice pozvala i da postupno ukinu nacionalne fiskalne mjere uvedene za zaštitu kućanstava i poduzeća od naglog porasta cijena energije, počevši od najmanje ciljanih mjera. Navela je da bi, bude li mjere potpore trebalo produljiti zbog novih pritisaka na cijene energije, države članice takve mjere trebale bolje usmjeriti na ranjiva kućanstva i poduzeća. Komisija je navela da bi fiskalne preporuke bile kvantificirane i diferencirane. Nadalje, kao što je predloženo u njezinoj Komunikaciji od 9. studenoga 2022. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a, fiskalne preporuke izradile bi se na temelju neto primarnih rashoda. Preporučila je da sve države članice nastave štititi ulaganja koja financira država i osiguraju djelotvorno korištenje sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije, posebno za potrebe ciljeva zelene i digitalne tranzicije i otpornosti. Komisija je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023., u skladu s postojećim pravnim odredbama.

- (8) Komisija je 26. travnja 2023. predstavila zakonodavne prijedloge za provedbu opsežne reforme Unijinih pravila gospodarskog upravljanja. Glavni je cilj tih prijedloga ojačati održivost javnog duga i reformama i ulaganjima promicati održiv i uključiv rast u svim državama članicama. Komisija svojim prijedlozima želi unaprijediti nacionalnu odgovornost, pojednostavniti okvir i pozornost u većoj mjeri usmjeriti na srednjoročno razdoblje, u kombinaciji s djelotvornom i koherentnijom provedbom. U skladu sa zaključcima Vijeća od 14. ožujka 2023. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a cilj je da se zakonodavni rad dovrši 2023.
- (9) Belgija je 30. travnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 13. srpnja 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Belgije⁶. Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Belgija u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

⁶ ST 10161/21 INIT, ST 10161/21 ADD 1.

- (10) Belgija je 30. travnja 2023. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2023. i svoj Program stabilnosti za 2023., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. Zbog njihove uzajamne povezanosti ta su dva programa ocijenjena zajedno. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2023. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Belgije o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.
- (11) Komisija je 24. svibnja 2023. objavila Izvješće za Belgiju za 2023. U njemu je ocijenjen napredak Belgije u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2022. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Belgije. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Belgije u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.
- (12) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, deficit opće države u Belgiji smanjio se s 5,5 % BDP-a u 2021. na 3,9 % BDP-a u 2022., dok je dug opće države pao sa 109,1 % BDP-a krajem 2021. na 105,1 % BDP-a krajem 2022. Komisija je 24. svibnja 2023. objavila izvješće na temelju članka 126. stavka 3. Ugovora. U tom je izvješću razmotreno proračunsko stanje Belgije jer je njezin deficit opće države 2022. premašio referentnu vrijednost od 3 % BDP-a utvrđenu Ugovorom. U izvješću je zaključeno da kriterij deficita nije ispunjen. U skladu s Komunikacijom od 8. ožujka 2023. Komisija nije predložila pokretanje novih postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2023. Komisija je zatim navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023. Belgija bi to trebala uzeti u obzir pri izvršenju svojeg proračuna za 2023. i pripremi nacrtu svojeg proračunskog plana za 2024.

- (13) Na saldo opće države utjecale su mjere fiskalne politike poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. U 2022. te su mjere fiskalne politike koje su utjecale na smanjenje prihoda uključivale smanjenje trošarina na benzinsko gorivo i smanjenje PDV-a na ugovore o isporuci električne energije i plina kućanstvima, dok su mjere fiskalne politike koje su utjecale na povećanje rashoda uključivale proširenje socijalne tarife za električnu energiju i prirodni plin za ranjiva kućanstva, opće dohodovne transfere kućanstvima izravno putem računa za plin i električnu energiju („energetski paket”), namjenske paušalne transfere (za kućanstva koja upotrebljavaju loživo ulje, propan ili pelete) i izravnu potporu poduzećima koja se suočavaju s rastućim troškovima energije. Trošak tih mjera djelomično je kompenziran novim porezima na neočekivanu dobit proizvođača i dobavljača energije, posebno u sektoru električne energije i nafte. Komisija procjenjuje da je u 2022. neto proračunski trošak tih mjera iznosio 0,9 % BDP-a. Na saldo opće države utjecao je i proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine, procijenjen na 0,1 % BDP-a 2022. Istodobno je procijenjeni trošak privremenih hitnih mjera uvedenih zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 pao s 3 % BDP-a u 2021. na 0,5 % BDP-a u 2022.
- (14) Vijeće je 18. lipnja 2021. preporučilo Belgiji⁷ da u 2022. iskoristi Mehanizam za financiranje dodatnih ulaganja za potporu oporavku, uz provedbu razborite fiskalne politike. Nadalje, Vijeće je Belgiji preporučilo da očuva ulaganja koja financira država.

⁷ Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Belgije za 2021. (SL C 304, 29.7.2021., str. 1.).

(15) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike⁸ bio je u 2022. poticajan, na –2 % BDP-a. Belgija je u skladu s preporukom Vijeća nastavila pružati potporu oporavku ulaganjima koja se financiraju sredstvima iz Mehanizma. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije iznosili su 0,2 % BDP-a u 2022. (0,2 % BDP-a u 2021.). Ulaganja koja financira država imala su neutralan učinak na smjer fiskalne politike⁹. Belgija je stoga, u skladu s Preporukom Vijeća, očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od 1,9 postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike poduzetih za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 0,8 % BDP-a u odnosu na 2021.) i troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (0,1 % BDP-a). Istodobno, rast tekućih rashoda, posebno potaknut automatskom indeksacijom socijalnih naknada i plaća u javnom sektoru, te strukturno povećanje drugih javnih rashoda, osobito zbog starenja stanovništva, također su doprinijeli rastu neto primarnih tekućih rashoda. Taj znatan ekspanzivni učinak tekućih rashoda koje financira država stoga je samo djelomično posljedica mjera za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije i troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine. Belgija stoga nije u dovoljnoj mjeri ograničila rast tekućih rashoda koje financira država.

⁸ Smjer fiskalne politike mjeri se kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast. Za više detalja vidjeti okvir 1 u tablicama s fiskalnim statističkim podacima.

⁹ Ostali kapitalni rashodi koje financira država imali su neutralan učinak od 0 postotnih bodova BDP-a.

- (16) Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije u Programu stabilnosti za 2023. u skladu je s Komisijinom proljetnom prognozom za 2023. i nakon toga. Vlada predviđa da će se realni BDP povećati za 1 % u 2023. i za 1,7 % u 2024. Za usporedbu, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast realnog BDP-a od 1,2 % u 2023. i 1,4 % u 2024.
- (17) Vlada u Programu stabilnosti za 2023. očekuje da će se deficit opće države u 2023. povećati na 5,1 % BDP-a. Povećanje u 2023. uglavnom je rezultat povećanja trajne tekuće potrošnje, prije svega zbog automatske indeksacije socijalnih naknada i plaća u javnom sektoru te starenja stanovništva, proračunskog učinka privremenog smanjenja socijalnih doprinosa poduzeća u prvoj polovini 2023. i reforme poreza na energente za kućanstva koja utječe na povećanje deficita. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u povećati sa 105,1 % BDP-a krajem 2022. na 106,7 % BDP-a krajem 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 5 % BDP-a za 2023. To je u skladu s deficitom predviđenim u Programu stabilnosti za 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se nešto niži udio duga opće države u BDP-u od 106 % krajem 2023. Razlika je posljedica nešto većeg predviđenog nominalnog BDP-a za 2023. u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023.

(18) Očekuje se da će na saldo opće države u 2023. i dalje utjecati fiskalne mjere poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. Te mjere obuhvaćaju produljene mjere iz 2022., osobito smanjenje trošarina na benzinsko gorivo koje je završilo 31. ožujka 2023., smanjenje PDV-a na ugovore o isporuci električne energije i plina kućanstvima, proširenje socijalne tarife za energente, energetske paket, namjenske paušalne transfere (za kućanstva koja upotrebljavaju izvore topline koji nisu plin i električna energija) i izravnu potporu poduzećima koja se suočavaju s rastućim troškovima energije. Trošak tih mjera i dalje se djelomično kompenzira porezima na neočekivanu dobit opskrbljivača energije, odnosno porezima u sektoru električne energije i nafte, koji su na snazi od 2022., i porezom iz 2023. koji se primjenjuje na međunarodnog operatora sustava plinske mreže (Fluxys). Uzimajući u obzir te prihode, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. neto proračunski trošak tih mjera potpore iznositi 0,4 % BDP-a¹⁰. Čini se da većina mjera u 2023. nije usmjerena na najranjivija kućanstva i poduzeća, iako mnoge od njih šalju jasan cjenovni signal da se smanji potražnja za energijom i poveća energetska učinkovitost. Stoga se u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. procjenjuje da će iznos ciljanih mjera potpore koji treba uzeti u obzir pri ocjeni usklađenosti s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022.¹¹ iznositi 0,1 % BDP-a u 2023. (u usporedbi s 0,2 % BDP-a u 2022.). Predviđa se da će proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine ostati stabilan u odnosu na 2022. Naposljetku, očekuje se da će saldu opće države 2023. pogodovati postupno ukidanje privremenih hitnih mjera povezanih s krizom uzrokovanom bolešću COVID-19, koje su procijenjene na 0,5 % BDP-a.

¹⁰ Taj iznos predstavlja razinu godišnjih proračunskih troškova tih mjera, uključujući tekuće prihode i rashode te, prema potrebi, mjere za kapitalne rashode.

¹¹ Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Belgije za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Belgije za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 1.).

- (19) U svojoj Preporuci od 12. srpnja 2022. Vijeće je preporučilo da Belgija u 2023. osigura razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem rasta primarnih tekućih rashoda koje financira država ispod srednjoročnog potencijalnog rasta proizvodnje¹², uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Belgija bi se istodobno trebala pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Belgiji je bilo preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

¹² Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. procjenjuje se da će srednjoročni (prosječni desetogodišnji) potencijalni rast proizvodnje Belgije iznositi 5,4 % u nominalnom smislu.

(20) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (-1,1 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. To je u skladu s ekspanzivnim smjerom fiskalne politike u 2022. (-2 % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) u 2023. imati ekspanzivan učinak od 0,7 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjeni trošak ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. Stoga rast primarnih tekućih rashoda koje financira država iznad srednjoročnog potencijalnog rasta proizvodnje nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Na ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) utječu i trajna povećanja plaća u javnom sektoru i socijalnih naknada (zbog indeksacije tih plaća i naknada), strukturni rast tekućih rashoda zbog starenja stanovništva, reforma poreza na ugovore o isporuci energije kućanstvima i privremeno smanjenje socijalnih doprinosa poduzeća u prvoj polovini 2023. Ukupno gledajući, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznositi 0,3 % BDP-a, a da će ulaganja koja financira država imati ekspanzivan učinak na smjer fiskalne politike od 0,1 postotnog boda¹³. Stoga Belgija planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije i također planira da će očuvati ulaganja koja financira država. Planira financirati javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetska sigurnost, kao što su projekti ulaganja u obnovu zgrada, održivu mobilnost i dekarbonizaciju energetskega sektora, i ključna ulaganja za ubrzanje digitalne tranzicije, uključujući digitalizaciju javne uprave, promicanje digitalne uključenosti i jačanje kibersigurnosti, što se financira sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

¹³ Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti ekspanzivan i iznositi 0,1 postotni bod BDP-a.

- (21) Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se deficit opće države u 2024. smanjiti na 4,2 % BDP-a. To smanjenje u 2024. djelomično je posljedica povlačenja privremenih mjera potpore donesenih u kontekstu rasta cijena energije. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se krajem 2024. udio duga opće države u BDP-u povećati na 107,1 %. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 4,7 % BDP-a u 2024. To je više od deficita predviđenog u Programu stabilnosti za 2023., uglavnom zbog mjera koje utječu na smanjenje deficita koje još nisu navedene u Programu stabilnosti za 2023. u iznosu od 0,2 % BDP-a (i stoga nisu uzete u obzir u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023.) i manje povoljnog predviđanja državnih prihoda, posebno kad je riječ o porezu na dobit. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan udio duga opće države u BDP-u od 107,3 % krajem 2024.
- (22) U Programu stabilnosti za 2023. predviđa se postupno ukidanje svih mjera energetske potpore u 2024. Komisija trenutačno pretpostavlja i potpuno ukidanje mjera energetske potpore tijekom 2024. To se temelji na pretpostavci da neće biti novih povećanja cijene energije.

- (23) U Uredbi (EZ) br. 1466/97 poziva se na godišnje poboljšanje strukturnog proračunskog salda prema srednjoročnom proračunskom cilju, s 0,5 % BDP-a kao mjerilom¹⁴. S obzirom na fiskalnu održivost i potrebu za smanjenjem deficita na razinu ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđenu Ugovorom, Komisija smatra da bi za 2024. bilo primjereno poboljšanje strukturnog salda od najmanje 0,7 % BDP-a. Kako bi se postiglo to poboljšanje, i u skladu s metodologijom Komisije, rast neto primarnih rashoda koje financira država¹⁵ ne bi u 2024. smio biti veći od 2 %, što se navodi i u ovoj Preporuci. Istodobno bi trebalo postupno ukinuti preostale mjere energetske potpore (koje Komisija trenutačno procjenjuje na 0,4 % BDP-a u 2023.), ako to dopuštaju kretanja energetskog tržišta i počevši od mjera koje su najmanje ciljane, a s time povezane uštede trebalo bi iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Osim toga, prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. rast neto primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. nije u skladu s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Bude li to potvrđeno, bilo bi primjereno da rast neto primarnih rashoda u 2024. bude niži.
- (24) Uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast neto primarnih rashoda koje financira država od 2,7 % u 2024., što je više od preporučene stope rasta.

¹⁴ Člankom 5. Uredbe (EZ) br. 1466/97 također se zahtijeva prilagodba za više od 0,5 % BDP-a za države članice čija razina duga prelazi 60 % BDP-a ili koje imaju znatne rizike u pogledu održivosti sveukupnog duga.

¹⁵ Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez diskrecijskih mjera na strani prihoda i isključujući rashode za kamate i rashode za cikličnu nezaposlenost.

- (25) Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se državna ulaganja povećati s 2,9 % BDP-a u 2023. na 3,1 % BDP-a u 2024. Veća ulaganja rezultat su većih ulaganja koje financira država i ulaganja koje financira Unija, prije svega u okviru Mehanizma. U Programu stabilnosti za 2023. upućuje se na reforme i ulaganja za koje se očekuje da će doprinijeti fiskalnoj održivosti te održivom i uključivom rastu. Te reforme i ulaganja uključuju projekt fiskalne reforme sustava poreza i naknada s ciljem poticanja zapošljavanja i gospodarske aktivnosti, što doprinosi poboljšanju održivosti javnih financija, i mirovinsku reformu (kako je predviđeno u planu za oporavak i otpornost) radi poboljšanja financijske održivosti mirovinskog sustava. Osim toga, planom za oporavak i otpornost predviđa se jačanje napora usmjerenih na provedbu javnih ulaganja kako bi se ubrzala zelena i digitalna tranzicija, među ostalim provedbom plana za oporavak i otpornost.
- (26) U Programu stabilnosti za 2023. navedeni su srednjoročni fiskalni ciljevi do 2026. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se deficit opće države smanjiti na 3,3 % BDP-a u 2025. te na 2,9 % do 2026. Stoga se planira da će se deficit opće države u 2026. smanjiti ispod 3 % BDP-a. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u povećati sa 107,1 % BDP-a krajem 2024. na 107,8 % BDP-a do kraja 2026.

(27) Belgija se suočava sa znatnim izazovima u pogledu fiskalne održivosti. Ti izazovi odnose se na visoku razinu državnog duga te, ne bude li promjene u politikama, očekivano pogoršanje učinka rashoda povezanih sa starenjem stanovništva na javne financije s obzirom na ubrzano starenje njezina stanovništva. U Komisijinu Izvješću o starenju stanovništva za 2021. predviđa se povećanje rashoda povezanih sa starenjem stanovništva za 3,6 postotnih bodova BDP-a do 2040. i za 5,4 postotna boda BDP-a do 2070., uglavnom zbog rashoda za mirovine i dugotrajnu skrb. Predviđa se da će se rashodi za mirovine u razdoblju 2019. – 2070. povećati za 3 postotna boda BDP-a u usporedbi s prosjekom europodručja od 0,1 postotnog boda BDP-a. U Belgiji bi se najveći dio predviđenog povećanja dogodio već do 2040., do kada bi se rashodi za mirovine povećali za 2,7 postotnih bodova BDP-a na 14,9 % BDP-a. Plan za oporavak i otpornost Belgije uključuje mirovinsku reformu koja bi trebala doprinijeti prevladavanju tog izazova, ali i drugim ciljevima kao što su poboljšanje socijalne održivosti sustava, poticanje radnika da ostanu aktivni na tržištu rada i nakon stjecanja uvjeta za prijevremeno umirovljenje i osiguravanje veće konvergencije među mirovinskim sustavima i unutar njih. Javna potrošnja za dugotrajnu skrb 2019. iznosila je 2,2 % BDP-a (u odnosu na prosjek Unije od 1,7 %), što Belgiju svrstava među zemlje s najvećom potrošnjom za dugotrajnu skrb u Uniji. U osnovnom scenariju predviđa se da će se do 2070. rashodi za dugotrajnu skrb dodatno povećati i dosegnuti 4,3 % BDP-a. Međutim, prema najnepovoljnijim scenarijima ti bi se troškovi mogli popeti na 6,0 % BDP-a¹⁶. Neki pokazatelji upućuju na moguće prekomjerno korištenje rezidencijalne skrbi i nepotrebno ili preuranjeno smještanje starijih osoba u domove. Dostupni podaci upućuju na to da je broj starijih osoba koje su nepotrebno ili barem preuranjeno smještene u domove za starije i nemoćne i dalje visok, iako se u posljednjem desetljeću smanjuje. Prema tim podacima udio osoba pogođenih tim problemom bio je osobito velik u Bruxellesu i Valoniji. Federalne jedinice, kojima je 2019. prenesena nadležnost za dugotrajnu skrb, pokrenule su reforme za racionalizaciju korištenja različitih ustanova za skrb, posebno kako bi se izbjeglo i odgodilo nepotrebno i preuranjeno smještanje u domove za starije i nemoćne osobe. Međutim, one nisu dovoljno usmjerene na izazove fiskalne održivosti.

¹⁶ Europska komisija, Izvješće o starenju stanovništva za 2021. Prema scenariju konvergencije troškova i prema scenariju konvergencije troškova i pokrivenosti predviđa se da će rashodi za dugotrajnu skrb u Belgiji dosegnuti 6 % BDP-a.

(28) Unatoč nedavnim reformama porezno opterećenje rada (doprinosi za socijalno osiguranje i oporezivanje dohotka od rada) u Belgiji i dalje je znatno iznad prosjeka Unije za sve razine dohotka, osim u slučaju osoba s vrlo niskim dohotkom (50 % prosjeka), što može destimulirati rad. Uvedene su određene mjere za povećanje neto dohotka osoba s niskim dohotkom, kao što su bonus za radna mjesta (u Flandriji) i povlastice uz zaposlenje za dugotrajno nezaposlene i za međuregionalnu mobilnost (na saveznoj razini). Međutim, tim se mjerama dodatno povećava visoka granična porezna stopa za osobe s nižim srednjim dohotkom („zamka male plaće”), što može odvratiti od ulaganja u cjeloživotno učenje i povećati broj sati rada. Naknade za nezaposlenost vremenski su neograničene i ne temelje se na provjeri imovinskog stanja za dugotrajno nezaposlene osobe. Štoviše, neke nenovčane socijalne naknade povezane su sa statusom nezaposlenosti korisnika, što možda doprinosi postojećoj neaktivnosti, nezaposlenosti i zamkama male plaće. Opsežnom revizijom sustava naknada povećala bi se transparentnost u pogledu poticaja za rad i doprinijelo učinkovitosti politika aktivacije.

- (29) Raširena upotreba poreznih rashoda, djelomično kao protuteža visokim poreznim stopama, uzrokuje neučinkovitosti i stimulira određene oblike nagrađivanja i troškova. To dovodi do gospodarskih, socijalnih i okolišnih poremećaja. Posebni programi, kao što su bonovi za obroke, subvencije za putovanje na posao i s posla i izuzeće od poreza po odbitku za prekovremeni rad, rad u području istraživanja i razvoja te noćni/smjenski rad, skupi su za proračun, a utvrđeno je da uzrokuju neučinkovitosti. Neki odbici poreza na dohodak (npr. odbitak za vaučere za usluge) nerazmjerno pogoduju osobama s visokim dohotkom. I dalje postoje porezni poticaji za ulaganja u nekretnine na saveznoj razini (katastarske vrijednosti kojima se podcjenjuje stvarni prihod od najma, mogućnost odbitka kamata na stambene kredite za sekundarno boravište) i na regionalnoj razini („chèque-habitat” u Valoniji). Ti porezni poticaji narušavaju raspodjelu resursa i mogu potaknuti pretjerano ulaganje u određene vrste imovine zbog poreznih razloga. Povećale su se subvencije štetne za okoliš povezane s porezom. Smanjenjem stope PDV-a na ugovore o isporuci električne energije i plina kućanstvima, uz istodobno pružanje potpore kućanstvima, i dalje se pogoduje upotrebi fosilnih goriva u dugoročnom razdoblju i destimulira daljnja diversifikacija i ušteda energije. S obzirom na sve veće prometne gužve i onečišćenje zraka, čini se da su porezi na promet i porezi na onečišćenje i dalje nedovoljno iskorišteni. Očekuje se da će šira porezna reforma, koju vlada planira postupno provesti do 2024., ako se donese i provede, smanjiti porezno opterećenje rada i umanjiti neke poremećaje.

- (30) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Provedba plana za oporavak i otpornost Belgije u tijeku je, no sve je veći rizik od kašnjenja. Belgija još nije podnijela zahtjev za plaćanje. Za brzu i stabilnu provedbu bit će potrebno osigurati učinkovito upravljanje. U 2023. očekuje se revizija plana za oporavak i otpornost kako bi se, među ostalim, uključilo poglavlje o planu REPowerEU i uzelo u obzir smanjenje maksimalnog iznosa bespovratnih sredstava dodijeljenih Belgiji u okviru Mehanizma. Brzo uključivanje novog poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Belgije u području energetike i zelene tranzicije. U skladu s člankom 14. stavkom 6. Uredbe (EU) 2021/241 Belgija je 31. ožujka 2023. obavijestila o namjeri da iz Mehanizma zatraži dodatnu potporu u obliku zajma u iznosu od 1 024 900 000 EUR. Sustavno i učinkovito uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera i drugih relevantnih dionika i dalje je važno za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, kao i drugih ekonomskih politika i politika zapošljavanja izvan okvira tog plana, kako bi se osigurala opća odgovornost za cjelokupni program politike.
- (31) Komisija je 2022. odobrila sve programske dokumente kohezijske politike Belgije, osim Europskog fonda za regionalni razvoj za Regiju glavnog grada Bruxellesa koji je donesen u 2023. Brza provedba programâ kohezijske politike, uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, iznimno je važna za ostvarenje zelene i digitalne tranzicije, povećanje gospodarske i socijalne otpornosti te uravnotežen teritorijalni razvoj u Belgiji.

(32) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost i programima kohezijske politike, Belgija se suočava s brojnim dodatnim izazovima koji se odnose na tržište rada, sustav obrazovanja, energetska politiku i zelenu tranziciju. Stopa slobodnih radnih mjesta u Belgiji trenutačno je među najvišima u Uniji, a poslodavcima je sve teže pronaći zaposlenike s odgovarajućim vještinama. Međutim, postoje znatne regionalne razlike u sudjelovanju na tržištu rada. Nedostatak radne snage visok je i u niskokvalificiranim i visokokvalificiranim zanimanjima, a pogođeni su razni sektori, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije, obrtnička, tehnička i znanstvena zanimanja, ugostiteljstvo i zdravstvo. Broj osoba s diplomom, posebno žena, u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) i dalje je nizak, a njihov se udio vrlo sporo povećava unatoč posebnim akcijskim planovima za područje STEM-a. Neusklađenost ponuđenih i traženih vještina može se objasniti i slabim sudjelovanjem u obrazovanju odraslih. Moguće je da postojeći poticaji za obrazovanje odraslih neće doprijeti do niskoobrazovanih osoba, kojima bi se usavršavanjem otvorile bolje mogućnosti zapošljavanja. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije bitni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Rješavanje problema nedostatka radne snage i neusklađenosti ponuđenih i traženih vještina ključno je za digitalnu transformaciju i zelenu tranziciju te za postizanje glavnih ciljeva Unije za 2030. u pogledu zapošljavanja i vještina.

- (33) Uz smanjenje destimulirajućeg učinka sustava poreza i naknada, djelotvornije i jasnije usmjerene mjere aktivacije pomogle bi da se iskoristi velik neiskorišteni potencijal radne snage i ublaži sve veći nedostatak radne snage i vještina. Skupine u nepovoljnom položaju, uključujući osobe s niskim stupnjem obrazovanja, osobe migrantskog podrijetla i osobe s invaliditetom, slabije su integrirane na tržište rada. Stopa prelaska iz nezaposlenosti ili neaktivnosti u zaposlenost u prosjeku je niska. Stoga se čini da bi se učinkovitost aktivnih politika tržišta rada mogla dodatno poboljšati, posebno sustavnijim evaluacijama i pružanjem integriranih mogućnosti za tražitelje zaposlenja koji se suočavaju s višestrukim preprekama pronalasku posla. Kako bi se dodatno povećala stopa zaposlenosti, bit će potrebno provoditi politike za poticanje reintegracije radnika na dugotrajnom bolovanju, posebno onih sa sindromom izgaranja na poslu i depresije (25 % slučajeva), čiji broj već znatno premašuje broj nezaposlenih.
- (34) Nedostatak radne snage i neusklađenost ponuđenih i traženih vještina dovode u pitanje uspješnost, uključivost i pravednost sustava obrazovanja, među ostalim i s obzirom na visoku javnu potrošnju za obrazovanje. Razlika u obrazovnim ishodima usko je povezana sa socioekonomskim i migrantskim podrijetlom učenika te je među najvećima u Uniji, što uzrokuje nejednakosti u obrazovanju. Stoga će biti ključno povećati privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njegovu relevantnost za tržište rada. Jačanjem nastavničke struke na način da se učiteljima i nastavnicima pruži kvalitetnije osposobljavanje i kontinuirano stručno usavršavanje te osiguraju fleksibilnije i privlačnije mogućnosti za razvoj karijere doprinijelo bi se smanjenju sve prisutnijeg manjka kvalificiranih učitelja i nastavnika, koji bi mogao pogoršati postojeće obrazovne nejednakosti. Neki su koraci za jačanje nastavničke struke nedavno poduzeti ili se planiraju poduzeti. Bit će od ključne važnosti nastaviti s provedbom tih mjera i pratiti njihov učinak.

(35) Oko 70 % bruto domaće potrošnje energije u Belgiji pokriva se uvozom fosilnih goriva. U 2021. u strukturi izvora energije u Belgiji na naftu je otpadalo 45 %, a na prirodni plin 23 %. U Belgiji je od kolovoza 2022. do ožujka 2023. potrošnja prirodnog plina smanjena za 15 % u odnosu na prosječnu potrošnju plina u istom razdoblju u proteklih pet godina, u skladu s ciljnim smanjenjem od 15 % utvrđenim u Uredbi Vijeća (EU) 2022/1369¹⁷. Belgija bi mogla nastaviti privremeno smanjivati potražnju za plinom do 31. ožujka 2024. u skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2023/706¹⁸. Energija iz obnovljivih izvora činila je samo 13 % krajnje potrošnje energije u 2021. Belgija će morati znatno povećati svoju ciljnu vrijednost za energiju iz obnovljivih izvora do 2030., koja trenutačno iznosi 17,5 % i koju je Komisija u svojoj ocjeni iz 2020. smatrala neambicioznom, kako bi se u obzir uzeli ambiciozniji ciljevi Unije. Kako bi se ostvarilo planirano smanjenje korištenja nuklearne energije i zadovoljio predviđeni rast potražnje za električnom energijom, morat će se znatno povećati energetska učinkovitost i udio električne energije iz obnovljivih izvora. Međutim, razvoj vjetroenergetskih projekata na kopnu i povezano širenje elektroenergetske mreže i dalje ozbiljno koči njihovo slabo prihvaćanje u javnosti te velika kašnjenja u postupcima izdavanja dozvola, posebno zbog ponavljajućih i dugotrajnih žalbenih postupaka. Mogli bi se poduzeti dodatni koraci za ubrzanje uvođenja vjetroenergetskih postrojenja na kopnu i povezano pojačanje mreže. Prostornim planiranjem i revizijom pravila o minimalnoj udaljenosti vjetroturbina od zračnih luka, radara i vojnih zona mogao bi se osloboditi dodatni prostor za energiju vjetra. Osim toga, izdavanje dozvola moglo bi se olakšati kad bi se vjetroenergetskim projektima i projektima za razvoj mrežne infrastrukture dodijelio status projekata od prevladavajućeg javnog interesa i ubrzalo rješavanje žalbi. Sudjelovanjem općina i građana u projektima za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora mogla bi se povećati njihova prihvaćenost na lokalnoj razini.

¹⁷ Uredba Vijeća (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom (SL L 206, 8.8.2022., str. 1.).

¹⁸ Uredba Vijeća (EU) 2023/706 od 30. ožujka 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2022/1369 u pogledu produljenja razdoblja za smanjenje potražnje kad je riječ o mjerama za smanjenje potražnje za plinom i pooštavanja obveze izvješćivanja i praćenja njihove provedbe (SL L 93, 31.3.2023., str. 1.).

Povećanje proizvodnje solarne energije na krovovima (mala i velika postrojenja) moglo bi se dodatno potaknuti donošenjem reformi kojima bi se uveli obvezujući zahtjevi za velike javne i komercijalne zgrade i poticaji za najmodavce te utvrdio pravni okvir za olakšavanje dijeljenja energije. Osim toga, mogla bi se promicati potrošnja energije iz vlastite proizvodnje i fleksibilnost na strani potražnje. Proaktivnim razvojem integriranih i dosljednih desetogodišnjih planova ulaganja u elektroenergetsku mrežu mogla bi se izbjeći kašnjenja u priključenju novih vjetroenergetskih projekata (i drugih obnovljivih izvora energije) i krajnjih korisnika (dizalice topline, stanice za punjenje električnih automobila), pri čemu bi trebalo uzeti u obzir i očekivani porast potrošnje električne energije u industriji.

(36) Daljnje reforme politika i dodatna ulaganja za smanjenje emisija stakleničkih plinova u energetici, industriji, zgradama i prometu doprinijele bi smanjenju visoke ukupne ovisnosti Belgije o uvozu fosilnih goriva. Povećanje energetske učinkovitosti u industriji moglo bi se potaknuti poboljšanjem dobrovoljnih sporazuma, uvođenjem planova uštede energije i dekarbonizacije za najveće korisnike fosilnih goriva, stimuliranjem elektrifikacije i uvođenja industrijskih dizalica topline te daljnjom integracijom kružnih metoda proizvodnje. Postoji rizik da Belgija neće ostvariti svoje ciljeve obnove i energetske učinkovitosti za 2030. Smanjenje potrošnje fosilnih goriva u zgradama i dalje je velik izazov. Stoga bi trebalo pojačati tekuće napore povezane s ulaganjima u energetska obnova i dopuniti ih reformama politika kao što je zabrana fosilnih goriva u novim zgradama, obvezna energetska učinkovita obnova, postupno ukidanje grijanja na fosilna goriva i preusmjerenje poticaja na sustave grijanja s niskim emisijama ugljika, kao što su dizalice topline i toplinske mreže koje se opskrbljuju energijom dobivenom oporabom i iz obnovljivih izvora. U skladu s tim trebalo bi prilagoditi i obrazovanje i osposobljavanje kako bi se zadovoljile potrebe za novim zelenim tehničkim vještinama i osigurao dovoljan broj odgovarajuće osposobljenih tehničara i građevinskih radnika. Što se tiče prometa, velik dio potrošnje nafte u Belgiji otpada na znatnu upotrebu osobnih automobila. Promicanjem održive mobilnosti (npr. vožnja biciklom i zajednička mobilnost) i upotrebe javnog prijevoza doprinijelo bi se smanjenju upotrebe osobnih automobila i troškova zagušenja cesta. U 2022. bicikl se češće koristio za prijevoz na posao i s posla, posebno u Flandriji i Bruxellesu, zahvaljujući kontinuiranim ulaganjima u biciklističku infrastrukturu, promotivnim inicijativama i ciljanim poticajima. Međutim, taj oblik održive mobilnosti mogao bi se i snažnije poduprijeti ulaganjima u biciklističku infrastrukturu i cestovnu sigurnost biciklista. Upotreba javnog prijevoza još se nije u potpunosti oporavila nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 te bi se mogla dodatno potaknuti poboljšanjem usluga prigradskog i međugradskog prijevoza, ulaganjima u obnovu voznog parka i češćim prometovanjem.

- (37) Manjak radne snage i vještina u sektorima i zanimanjima koji su važni za zelenu tranziciju, uključujući proizvodnju te uvođenje i održavanje tehnologija s nultom neto stopom emisija, stvara prepreke prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije bitni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Da bi se oslobodio neiskorišteni potencijal ponude radne snage, te mjere trebaju biti dostupne, posebno pojedincima te u sektorima i regijama na koje će zelena tranzicija najviše utjecati. U 2022. prijavljen je manjak radne snage u raznim zanimanjima za koja su potrebne specifične vještine ili znanja za zelenu tranziciju, uključujući inženjere građevinarstva i operatere energetskih postrojenja.
- (38) Uzimajući u obzir Komisijinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program stabilnosti za 2023. i njegovo je mišljenje¹⁹ navedeno u preporuci br. 1.

¹⁹ U skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1466/97.

(39) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je državama članicama europodručja preporučilo da, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, poduzmu sljedeće: i. očuvaju održivost duga i suzdrže se od pružanja široke potpore ukupnoj potražnji u 2023., bolje usmjere fiskalne mjere koje se poduzimaju za ublažavanje učinaka visokih cijena energije i razmotre odgovarajuće načine za okončanje potpore kada se pritisci na cijene energije smanje; ii. održavaju visoku razinu javnih ulaganja i promiču privatna ulaganja radi potpore zelenoj i digitalnoj tranziciji; iii. podupiru kretanja plaća kojima se ublažava gubitak kupovne moći i pritom ograniče sekundarne učinke na inflaciju, dodatno poboljšaju aktivne politike tržišta rada i poduzimaju mjere za rješavanje problema nedostatka vještina; iv. unaprijede poslovno okruženje i osiguraju da energetska potpora poduzećima bude troškovno učinkovita, privremena i usmjerena na poduzeća koja su sposobna opstati te da se njome zadrže poticaji za zelenu tranziciju; i v. očuvaju makrofinancijsku stabilnost i prate rizike te nastave s radom na dovršetku bankovne unije. Kada je riječ o Belgiji, preporukama br. 1, 2, 3 i 4 doprinosi se provedbi prve, druge i treće preporuke iz Preporuke o europodručju za 2023.,

PREPORUČUJE da Belgija u 2023. i 2024. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. U 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigurati da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije.

Osigurati razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država u 2024. na najviše 2 %²⁰.

Očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije.

U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi srednjoročnu fiskalnu strategiju postupne i održive konsolidacije, u kombinaciji s ulaganjima i reformama koji potiču veći održivi rast, s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija.

Pojačati napore za poboljšanje učinkovitosti dugotrajne skrbi. Nastaviti s reformom sustava oporezivanja i naknada radi smanjivanja destimulacije za rad preusmjeravanjem poreznog opterećenja s rada i pojednostavnjivanjem sustava poreza i naknada. Revidirati porezne rashode kako bi se smanjio njihov štetan utjecaj na gospodarstvo, društvo i okoliš.

²⁰ Procjenjuje se da to odgovara godišnjem poboljšanju strukturnog proračunskog salda od najmanje 0,7 % BDP-a za 2024., kako je opisano u uvodnoj izjavi 23.

2. Osigurati učinkovito upravljanje kako bi se omogućila brza i stabilna provedba plana za oporavak i otpornost. Brzo finalizirati poglavlje o planu REPowerEU kako bi ga se što prije počelo provoditi. Nastaviti brzu provedbu programâ kohezijske politike uz blisku komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.
3. Riješiti problem manjka radne snage i neusklađenosti ponuđenih i traženih vještina, posebno jačanjem politika aktivacije (uključujući usmjeravanje) kako bi se skupine u nepovoljnom položaju integrirale na tržište rada. Poboljšati uspješnost i pravednost sustava obrazovanja i osposobljavanja te nastaviti reforme za jačanje nastavničke struke.
4. Smanjiti ukupnu ovisnost o fosilnim gorivima, za što je potrebno ubrzati uvođenje poboljšanja kojima se povećava energetska učinkovitost i smanjuje upotreba fosilnih goriva u zgradama, dodatno poticati dekarbonizaciju industrije i promicati upotrebu i ponudu javnog prijevoza te meku mobilnost. Ubrzati uvođenje energije iz obnovljivih izvora i povezane mrežne infrastrukture dodatnim pojednostavnjenjem postupaka izdavanja dozvola, uključujući smanjenje trajanja žalbenih postupaka, i donošenjem pravnih okvira za daljnje poticanje ulaganja u postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i olakšavanje dijeljenja energije. Pojačati napore na razini politika usmjerene na pružanje i stjecanje vještina i kompetencija potrebnih za zelenu tranziciju.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica
